

**QOBUSTANDA NƏSİL VERƏN QUŞLARIN BİOEKOLOJİ
GÖSTƏRİCİLƏRİ****N.A.SADIQOVA****Bakı Dövlət Universiteti****q_mustafayev@mail.ru**

İlk dəfədir ki, Qobustana ornitocoğrafi status verilir. Onun nəsil verən quşları 14 bio-ekoloji parametərə görə kompleks təhlil olunur. Əsas nəticələr rayonun biomüxtəlifliyinin saxlanması üçün nəzəri əsaslarının tərkibinə daxil edilə bilər.

Azərbaycanın ornitocoğrafi rayonlaşdırılmasının ilk müəllifi Q.T.Mustafayev (1985) Qobustanı Abşeron yarımadası və Bakı-Abşeron arxipelaqları ilə birlikdə vermişdir. Lakin indi bunları 3 sərbəst rayon hesab edirik (Mustafayev, Sadıqova 2007, Sadıqova, 2002).

Qobustanın təbiətinin müasir vəziyyəti 2000-ci ildən başlayaraq nəşr etdirdiyimiz bir sıra əsərlərdə (1999, 2000, 2001, 2002) təsvir edilmişdir. Qobustanın ərazisi şimal hissədə Mərzə rayon mərkəzi; şimal-şərqdə Dəvəçi düzənliyi (Giləzidən Abşeron yarımadasına qədər) və alçaq Xızı dağları; cənubda Xəzər dənizi sahili; cənub-qərbdə Şirvan düzü ilə sərhədlənir. Abşeron yarımadasından Yasamal və Ceyranbatan ilə ayrılır. Uzunluğu təxminən 100 km, eni isə 80 km-dir. Çoxsaylı palentoloji məlumatlar göstərmişdir ki, pleystosen dövründə Qobustanda kseromorf landşaftlar üstünlük təşkil etmiş, iqlimin soyuqlaşması nəticəsində fauna düzənliyə yayılmış, buzlaşma dövrləri arasında iqlimin istiləşməsi nəticəsində yenidən dağlara tərəf qayıtmışdır (Müseibov, Ələsgərov, 2004). Qobustanın müasir relyefi enişli-yoxuşlu təpələrdən, düzlərdən və qayalardan ibarətdir. Geoloji materialı kövrəkdir, tez sökülür, çoxlu dərələri və yarıqları var, bəzi yarıqların dərinliyi 6-7 m-dir. Dəniz səviyyəsindən orta hündürlüyü 700 m-dir. İqlimi subtropikdir; yayda quraq-isti, qışı mülayimdir; atmosfer çöküntüsü minimaldır (orta illik 100-200 mm); orta illik temperatur 11-13°C; bəzi illərdə yanvar-fevral aylarında düşən qar adətən, 1-2 günə əriyir. Əsas təbii landşaftları yarımsəhra (40%), şimal hissəsində isə bozqırdır. Rayondan üç əsas çay keçir: Ceyrankeçməz, Sumqayıtçay, Pirsaatçay. Bunlar Böyük Qafqazın atmosfer çöküntüləri hesabına formalaşır. Yayda çaylar, demək olar ki, quruyur. İçməli su kimi quyu suyu və gətirilmə sudan istifadə olunur. Əsas bitki örtüyü efemer otlar, yovşan və şoran kollarıdır. Yamaclarda kserofit və adventiv bitki örtüyü var, dərələrdə və çay sahillərində tamariks cəngəlliyi nadir deyil. Lakin floranın müxtəlifliyi çox zərif deyil, 600 növ ali bitkilərdən ibarətdir (Abiyeva, 2002).

Qobustanın bitki örtüyü əsasən qış otağı kimi istifadə olunur. İlin 5 ayı (may-sentyabr) boş qalan zirzəmilər sinantrop quşların nəsil verməsinə yararlıdır. Rayonun Bakı və Sumqayıta yaxın olması, Müşfiqabad, Umbakı, Qobustan, Sahil və s. qə-

səbələri quşları cəlb edir. Ceyrankeçməz, Pirsaat, Xocahəsən və Qırmızıgöl kimi daimi və çoxsaylı müvəqqəti su hövzələri köçəri quşları cəlb edir. Qobustanın əsas sənayesi neft istehsalıdır. «Şimal», «Qərb» və «Bakı-Tiflis-Ceyhan» neft boruları, eləcə də «İpək yolu» Qobustandan keçir. Təbidir ki, bunlar da orintofaunaya təsir edir.

Aparığımız kompleks təhlil göstərdi ki, Qobustanda nəsil verən quşların Aralıqdəniz fauna tipinə aid olan növləri başqa tiplərdən üstündür (29 növ – 39,2%). İkinci yerdə transpalearkt (19 – 25,7%), üçüncü yerdə isə Avropa fauna tipi durur (15 növ – 20,3%). Bu fakt aydın göstərir ki, Avropa fauna tipi fiziki-coğrafi ərazilər üzrə deyil (Şteqman, 1938), meşə landşaftları üzrə yayılır (Mustafayev, 1985). Qobustanın Bakıya və Sumqayıta yaxın olmasına baxmayaraq, bu ərazidə təbii şərait qala bilmişdir. Orintofaunanın yarısından çoxunu (42 növ – 56,8%) formalaşdıran təbii faktlardır. Antropogen və qarışıq faktorlar ikisi birlikdə 32 növü (43,2%) cəlb etmişdir. Bunların da çoxu politipik növlərdir (62 növ – 83,4%). Nəsil verməyə gələn növlər (49 növ – 66,2%) oturaq növlərdən iki dəfə çoxdur. Rayonda quşların yem bazası zəif olduğu üçün onların burada qışlaması çətin olur. Nəsil verən quşların yarısından çoxu (40 növ – 54,0%) nadir növlərdir. Çoxsaylı quşlar 6 növdür: Çöl göyərçini - *Columba livia*, Adi kənd qaranquşu – *Hirundo rustica*, Kəkilli turağay – *Galerida cristata*, Qara sığırçın – *Sturnus vulgaris*, Oynaq çaxracıl – *Oenanthe isabellina* və Qayalıq cilovlusu – *Sitta meumayer*. Bunlardan da axırncı iki növ entomofaq olduqları üçün qışlamağa qalan fərdlər azdır. Burada heç bir landşaft və biotop geniş ərazi tutmur. Quşlar ən azı 7 biotopik qrupa ayrılırlar. Ən çox növü əhatə edən ekoloji qrup oreofil (16 növ – 21,6%) və polibiont (14 növ – 18,9%) quşlardır. Petrofil (12 növ – 16,2%) və limnodofil (11 növ – 14,8%) qruplar ikinci yer tuturlar. Limnodofil quşlar müvəqqəti və daimi su anbarları hesabınadır, lakin hamısı nadir quşlardır. Xameofil növlər minimaldır (2 növ – 2,7%): Qarabaş pöhrəçil – *Sylvia atricapilla* və Boz pöhrəçil – *S. communis*.

Yuva şəraiti baxımından örtülü və yarım açıq şəraitdə nəsil verənlər başqa rayonlara nisbətən çoxdur (27 növ – 36,5%). Lakin hər yerdə olduğu kimi, burada da açıq şəraitdə yuva tikənlər mütləq üstünlük təşkil edirlər (47 növ – 63,5%). Kolonial quşlara nisbətən yuvası tək-tək yerləşən növlər (61 növ – 82,4%) 4 dəfə çoxdur.

Quşların sinantroplaşma səviyyəsi yüksəkdir (25 növ – 33,8%), 9 növ (12,2%) tam sinantrop quş var. Hər yerdə olduğu kimi, Qobustanda da immaturoonat (64 növ – 86,5 %) və gündüz quşları (70 növ – 94,6 %) mütləq çoxluq təşkil edirlər.

Qobustanda quşların yem götürmə yerləri müxtəlifdir. Onlar bu baxımdan 10 qrup əmələ gətirir, 13 növ quş isə eyni vaxtda 3 şəraitdən yem götürə bilirlər. Lakin yerdən yem götürənlər üstünlük təşkil edirlər. Yalnız yerdən yem götürənlər 26 növdür (35,1 %). Yemlənməsi yer ilə az-çox əlaqəli olanlar 56 növdür (75,7%). Yalnız havadan, yalnız koldan və yalnız sudan yem götürənlər çox deyil (müvafiq olaraq 7, 7, 4 növ). Quşların yem xarakterinə görə mütləq üstünlük zoofaqlar qrupuna məxsusdur (47 növ – 63,5%), bunların da çoxu (44,6%) entomofaqlardır.

Polifaq quşların (19 növ – 25,7 %) bir neçə rayona nisbətən çox olması rayonda quşların yem bazasının zəifliyi ilə əlaqədardır. Əsas yemini kifayət qədər tapa bilməyən quş, əsas olmayan yem obyektindən istifadə edir.

**Qobustanda nəsil verən quşların kompleks
bioekoloji təhlili (növlərin sayı, mətərzədə %-lə)**

Fauna tipləri:

Transpalearkt	19 (25,7 %)
Avropa tipi	15 (20,3 %)
Aralıqdəniz tipi	29 (39,2 %)
Başqa tiplər	11 (14,8 %)

Növün makrostrukturunu:

Monotipik	12 (16,2 %)
Politipik	62 (83,8 %)

Avifaunanın mövsüm dinamikası:

Oturaq növlər	25 (33,8 %)
Nəsil verməyə gələnələr	49 (66,2 %)

Kəmiyyət kateqoriyası:

Çoxsaylı növlər	6 (8,2 %)
Adi saylı növlər	28 (37,8 %)
Nadir növlər	40 (54,0 %)

Biotoptik yerləşməsi

Limnodofil	11 (14,8 %)
Dendrofil	10 (13,6 %)
Xameofil	2 (2,7 %)
Oreofil	16 (21,6 %)
Selitem sahə	9 (12,2 %)
Poliobiont	14 (18,9 %)
Petrofil	12 (16,2 %)

Haradan yem götürməsi:

Yerdən	26 (35,1 %)
Yerdən və sudan	1 (1,3 %)
Yerdən və havadan	8 (10,8 %)
Yerdən, koldan və havadan	1 (1,3 %)
Yerdən və ağacdən	3 (4,1 %)
Yerdən, ağacdən və koldan	12 (16,2 %)
Yerdən və koldan	5 (6,8 %)
Koldan	7 (9,5 %)
Sudan	7 (9,5 %)
Havadan	4 (5,4 %)

Yuva şəraiti:

Açıq	47 (63,5 %)
Örtülü	22 (29,7 %)
Aralıq mövqe	5 (6,8 %)

Sosiologiyası:

Yuvası tək-tək yerləşən	61 (82,4 %)
Koloniallığa keçid	3 (4,0 %)
Koloniya fakultativ	5 (6,8 %)
Koloniya obliqat	5 (6,8 %)

Sinantrop luq səviyyəsi:

Sinantrop deyil	49 (66,2 %)
Qismən sinantrop	8 (10,8 %)
Yarım sinantrop	4 (5,4 %)
Natamam sinantrop	4 (5,4 %)
Tam sinantrop	9 (12,2 %)

İnkişaf tipləri:

Maturonat	9 (12,2 %)
İmmaturonat	64 (86,5 %)
Aralıq mövqe	1 (1,3 %)

Sutkalıq fəallığı:

Gündüz quşu	70 (94,6 %)
Gecə quşu	4 (5,4 %)

Biotopdan istifadəyə görə:

Nəsil vermək üçün	71 (95,9 %)
Hərtərəfli	3 (4,1 %)

Yem xarakteri:

Fitofaqlar	8 (10,8 %)
Zoofaqlar	47 (63,9 %)

bunlardan:

entomofaq	33 (44,6 %)
Polifaqlar	19 (25,7 %)

Faunanı formalaşdırən faktorlar

Təbii faktorlar	42 (56,8 %)
Antropogen faktorlar	13 (17,5 %)
Qarışıq faktorlar	19 (25,7 %)

Qobustanda nəsil verən quşların kompleks bio-ekoloji göstəriciləri

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	<i>Podiceps ruficollis capensis</i>	Tp	Tf	Pt	S	Nr	Lim	Ht	Aç	Yt	Sd	Am	Gecə	Su	Zf
2	<i>Tadorna ferrugina</i>	Tp	Tf	Mt	N	Nr	Lim	Ht	Ör	Yt	Sd	Mat	Gün	Su	Pof
3	<i>Aythya nyroca</i>	Tp	Tf	Mt	N	Nr	Lim	Ht	Aç	Yt	Sd	Mat	Gün	Su	Pof
4	<i>Haliaeetus albicilla albicilla</i>	Ad	Af	Pt	N	Nr	Df	Nv	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	Y,Su	Yır
5	<i>Neophron percnopterus percnopterus</i>	Ad	Tf	Pt	N	Nr	pf	Nv	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	Y	Yır
6	<i>Circus makrorius</i>	Tp	Tf	Mt	N	Nr	Of	Ht	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	YH	Yır
7	<i>C.aeruginosus aeruginosus</i>	Tp	Tf	Pt	S	Nr	Lim	Ht	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	YKH	Yır
8	<i>Buteo rufinus rufinus</i>	Ad	Tf	Pt	N	Nr	Of	Ht	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	Y	Yır
9	<i>Circaetus gallicus gallicus</i>	Ad	Tf	Pt	N	Nr	Of	Ht	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	Y	Yır
10	<i>Falco biarmicus feldeqqi</i>	Ad	Tf	Pt	N	Nr	Pf	Nv	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	YH	Yır
11	<i>F.naumanni</i>	Ad	TAf	Mt	N	As	Pb	Ht	Ör	Kk	Ys	İmm	Gün	Y	Enf
12	<i>F.tinnuculus tinnuculus</i>	Sb	TAf	Pt	S	Nr	Pb	Ht	Ör	Yt	Qs	İmm	Gün	Y	Yır
13	<i>Alectoris chukar kurdestanica</i>	Ad	Tf	Pt	S	As	Pf	Ht	Am	Yt	Sd	İmm	Gün	Y	Ff
14	<i>Francolinus francolinus francolinus</i>	Afr	TAf	Pt	S	Nr	Of	Ht	Aç	Yt	Sd	Mat	Gün	Y	Ff
15	<i>Coturnix coturnix coturnix</i>	Tp	Af	Pt	N	Nr	Of	Ht	Aç	Yt	Sd	Mat	Gün	Y	Ff
16	<i>Rallus acuaticus acuaticus</i>	Tp	Tf	Pt	N	Nr	Lim	Ht	Aç	Yt	Sd	Am	Gün	Su	Zf
17	<i>Burhinus oedienemus</i>	Ad	Tf	Pt	N	Nr	Of	Ht	Aç	Yt	Sd	Mat	Gecə	Y	Zf
18	<i>Charadius dubius curonicus</i>	Tp	Tf	Pt	N	Nr	Lim	Ht	Aç	Yt	Sd	Mat	Gün	Y	Enf
19	<i>Ch.leschenaulti grassirostris</i>	M	Tf	Pt	N	Nr	Lim	Ht	Aç	Yt	Sd	Mat	Gün	Y	Enf
20	<i>Himantopus himantopus himantopus</i>	M	Tf	Pt	N	Nr	Lim	Ht	Aç	Yt	Sd	Mat	Gün	Y	Enf
21	<i>Pterocles orientalis orientalis</i>	Ad	Tf	Pt	S	Nr	Of	Ht	Aç	Yt	Sd	Mat	Gün	Y	Ff
22	<i>Columba livia neqlecta</i>	Ad	TAf	Pt	S	Çs	Pb	Ht	Ör	Ko	Ns	İmm	Gün	y	Ff
23	<i>Streptopella turtur turtur</i>	Avr	Tf	Pt	N	Nr	Df	Ht	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	Y	FF
24	<i>St. decaocto decaocto</i>	Avr	Af	Pt	S	As	Ss	Ht	Aç	Yt	Ts	İmm	Gün	Y	Ff
25	<i>St. senegalensis ermanni</i>	Avr	Af	Pt	S	Nr	Ss	Ht	Aç	Yt	Ts	İmm	Gün	Y	Ff
26	<i>Cuculus canorus canorus</i>	Avr	Tf	Pt	N	Nr	Pb	Ht	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	YAK	Enf
27	<i>Caprimulgus europaeus meridionalis</i>	Avr	Tf	Pt	N	Nr	Of	Ht	Aç	Yt	Sd	İmm	Gecə	H	Enf
28	<i>Athene noctua indigena</i>	M	TAf	Pt	S	Nr	Pb	Ht	Ör	Yt	Ys	İmm	Gecə	YKH	Yır
29	<i>Apus apus apus</i>	Avr	Af	Pt	N	As	Ss	Ht	Ör	Kf	Ts	İmm	Gün	H	Enf
30	<i>A. melba melba</i>	Ad	Tf	Pt	N	Nr	Pf	Ht	Ör	Kk	Sd	İmm	Gün	H	Enf
31	<i>Merops apiaster</i>	Ad	Tf	Mt	N	As	Of	Ht	Ör	Kf	Sd	İmm	Gün	H	Enf
32	<i>Coracias qarrulus qarrulus</i>	Avr	TAf	Pt	N	Nr	Pb	Ht	Ör	Yt	Qs	İmm	Gün	YAK	Enf
33	<i>Upupa epops epops</i>	Ad	TAf	Pt	N	As	Pb	Ht	Ör	Yt	Ys	İmm	Gün	YA	Enf
34	<i>Hirundo rustica rustica</i>	Tp	Af	Pt	N	Çs	Ss	Ht	Am	Kk	Ts	İmm	Gün	H	Enf
35	<i>Delichon urbica urbica</i>	Tp	TAf	Pt	N	As	Pb	Ht	Am	Ko	Ns	İmm	Gün	H	Enf
36	<i>Galerida cristata subtaurica</i>	Ad	Tf	Pt	S	Çs	Of	Ht	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	Y	Pof
37	<i>Calandrella cinerea longipennis</i>	Ad	Tf	Pt	S	As	Of	Ht	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	Y	Pof
38	<i>C.rufescens pseudobaetica</i>	Ad	Tf	Pt	N	Nr	Of	Ht	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	Y	Pof
39	<i>Melanocorypha calandra calandra</i>	Ad	Tf	Pt	S	As	Of	Ht	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	Y	Pof
40	<i>Alauda arvensis cantorella</i>	Tp	TAf	Pt	S	As	Of	Ht	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	Y	Pof
41	<i>Motacilla alba dukhunensis</i>	Tp	TAf	Pt	N	Nr	Pb	Ht	Ör	Yt	Ys	İmm	Gün	YAK	Enf
42	<i>Lanius collurio</i>	Ad	Tf	Mt	N	Nr	Df	Ht	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	YAK	Enf
43	<i>L.senator niloticus</i>	Ad	Tf	Pt	N	Nr	Df	Ht	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	YK	Zf
44	<i>L.minor</i>	Avr	TAf	Mt	N	Nr	Df	Ht	Aç	Yt	Qs	İmm	Gün	YA	Zf
45	<i>Sturnus vulgaris purpurassens</i>	Avr	Taf	Mt	N	As	Pb	Ht	Ör	Ko	Qs	İmm	Gün	YK	Pof
46	<i>Paster roseus</i>	Ad	TAf	Mt	N	As	Pb	Ht	Ör	Ko	Qs	İmm	Gün	YK	Enf
47	<i>Pica pica pica</i>	Tp	Af	Pt	S	Ns	Ss	HT	Aç	Yt	Ts	İmm	Gün	YAK	Pof
48	<i>Pyrrhocorax pyrrhocorax docilis</i>	Mt	Tf	Pt	S	Nr	Pf	Nv	Aç	Ko	Sd	İmm	Gün	Y	Pof
49	<i>Corvus cornix scharpii</i>	Tp	TAf	Pt	S	Nr	Pb	Ht	Aç	Yt	Ys	İmm	Gün	K	Enf
50	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	Avr	TAf	Pt	N	Nr	Lim	Ht	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	K	Enf
51	<i>A.scirpaceus scirpaceus</i>	Avr	TAf	Pt	N	Nr	Lim	Ht	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	K	Enf
52	<i>A.arundinaceus arundinaceus</i>	Tp	Af	Pt	N	As	Lim	Ht	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	K	Enf
53	<i>Hippolais pallida elaeaca</i>	Ad	Tf	Pt	N	As	Df	Ht	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	K	Enf
54	<i>Sylvia atricapilla domholzi</i>	Avr	Tf	Pt	N	Nr	Xf	Ht	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	K	Enf
55	<i>S.communis ictorops</i>	Avr	Tf	Pt	N	As	Xf	Ht	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	K	Enf
56	<i>Muğcicap striata striata</i>	Avr	Taf	Pt	N	As	Pb	Ht	Ör	Yt	Qs	İmm	Gün	H	Enf
57	<i>Oenanthe oenanthe oenanthe</i>	Tp	Tf	Pt	N	As	Pf	Ht	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	YH	Enf
58	<i>O.hispanica melanoleuca</i>	Ad	Tf	Pt	N	As	Pf	Ht	Ör	Yt	Sd	İmm	Gün	YH	Enf

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
59	<i>O.finichi</i>	Dd	Tf	Mt	N	As	Pf	Ht	Ör	Yt	Sd	İmm	Gün	YH	Enf
60	<i>O.pleschanca pleschanca</i>	Ad	Tf	Pt	N	As	Pf	Ht	Ör	Yt	Sd	İmm	Gün	YH	Enf
61	<i>O.deserti salina</i>	M	Tf	Pt	N	Nr	Pf	Ht	Ör	Yt	Sd	İmm	Gün	Yh	Enf
62	<i>O.isabellina</i>	M	TF	Mt	N	Çs	Of	Ht	Ör	Yt	Sd	İmm	Gün	YH	Enf
63	<i>Corcotrichas qalactotes familiaris</i>	Ad	Tf	Pt	N	As	Of	Ht	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	YK	Enf
64	<i>Turdus merula aterrimus</i>	TAf	Pt	Pt	S	Nr	Df	Ht	Aç	Yt	Ns	İmm	Gün	YKA	Pof
65	<i>Remiz pendulinus menzbiri</i>	Tp	Af	Pt	S	Nr	Ss	Ht	Aç	Yt	Ts	İmm	Gün	AK	Enf
66	<i>Sitta nemayer rupicola</i>	Ds	Tf	Pt	S	Çs	Pf	Ht	Am	Kk	Qs	İmm	Gün	Y	Enf
67	<i>Passer domesticus caucasicus</i>	Tp	Af	Pt	S	Çs	Ss	Ht	Ör	Kf	Ts	İmm	Gün	YAK	Pof
68	<i>P.hispaniolensis transcaspicus</i>	Ad	Af	Pt	N	As	Ss	Ht	Am	Ko	Ts	İmm	Gün	YK	Pof
69	<i>P.montanus transcaucasicus</i>	Tp	Af	Pt	S	Nr	Ss	Ht	Ör	Yt	Ts	İmm	Gün	YA	Enf
70	<i>Petronia petronia exigua</i>	Ad	TAf	Pt	N	As	Pf	Ht	Ör	Kk	Qs	İmm	Gün	YA	Pof
71	<i>Chloris chloris bilkevischi</i>	Avr	Af	Pt	S	As	Df	Ht	Ör	Yt	Qs	İmm	Gün	YA	Pof
72	<i>Emberizacalandra calandra</i>	Avr	TAf	Pt	S	As	Df	Ht	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	YAK	Pof
73	<i>Em. schoeniculus caspia</i>	Tp	Tf	Pt	S	Nr	Xf	Ht	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	YK	Pof
74	<i>Em.melanocephala</i>	Ad	TAf	Mt	N	As	Df	Ht	Aç	Yt	Sd	İmm	Gün	YAK	Pof

КОМПЛЕКСНЫЕ БИО-ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ ПОКАЗАТЕЛИ ГНЕЗДЯЩИХСЯ ПТИЦ ГОБУСТАНА

Н.А.САДЫГОВА

РЕЗЮМЕ

Гобустану впервые дается орнитогеографический статус в ранге район. Приводится комплексный анализ 74 вида гнездящихся птиц по 14 био-экологическим параметрам. Основные результаты входят в состав теоретической основы сохранения биоразнообразия региона.

COMPLEX BIO-ECOLOGICAL SIGNIFICANCES OF BREEDING BIRDS OF GOBUSTAN

N.A.SADIGOVA

SUMMARY

For the first time Gobustan is given ornithogeographic status. Its breeding birds are complexly analyzed by 14 bio-ecological parametres. The main results can be included into the structure of theoretical basis for the preservation of biological variety in the region.